

ONA TILI DARSLARIDA "CHIROYLI YOZUV QOIDALARINI O'QUVCHILARGA O'RGATISH"DARS SAMARADORLIGINI OSHIRISHIGA KESKIN OLIB KELMOQDA

Qahhorova Mohiraxon Shavkatovna

Farg'ona viloyati Qo'qon shahar
23-sonli maktabning oliy toifali, "Xalq ta'limi a'lochisi"
boshlang'ich ta'lim o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada boshlang'ich va o'rta ta'lim bosqichida ona tili darslarining sifati va jozibadorligini oshirishda chiroyli yozuv (husnikat) qoidalarini o'rgatishning pedagogik ahamiyati tadqiq etiladi. Husnikat ko'nikmalarini to'g'ri shakllantirish o'quvchilarning nafaqat chiroyli yozishi, balki imlo qoidalarini mukammal o'zlashtirishi, diqqatni jamlashi va mantiqiy fikrlash doirasini kengaytirishiga xizmat qilishi ilmiy-metodik jihatdan asoslab berilgan. Maqolada an'anaviy va zamonaviy pedagogik metodlar integratsiyasi orqali dars samaradorligini keskin oshirish, o'quvchilarda yozuv madaniyatini shakllantirish hamda ona tiliga bo'lgan qiziqishni kuchaytirish bo'yicha amaliy tavsiyalar ilgari surilgan.

Kalit so'zlar: ona tili darslari, chiroyli yozuv, husnikat qoidalari, dars samaradorligi, yozuv madaniyati, savodxonlik, pedagogik yondashuv, motorika, savod o'rgatish.

Kirish

Zamonaviy ta'lim tizimida o'quvchilarning savodxonlik darajasini oshirish va ularda nutq madaniyatini shakllantirish ona tili darslarining bosh maqsadi hisoblanadi. Bugungi raqamli texnologiyalar asrida kompyuter va smartfon klaviaturalaridan foydalanish ko'nikmasi rivojlangani sari, o'quvchilar o'rtasida qo'lda yozish, ayniqsa, chiroyli va qoidalarga mos yozish (husnikat) ko'nikmalariga e'tibor biroz susayayotgani kuzatilmoqda. Bunday sharoitda ona tili darslarida chiroyli yozuv qoidalarini tizimli o'rgatish nafaqat estetik didni shakllantiradi, balki o'quvchining mayda motorikasini, diqqat-e'tiborini va xotirasini kuchaytirib, ta'lim sifatini yangi bosqichga olib chiqadi.

Ona tili darslarida husnikat qoidalariga rioya qilish yozma nutqning aniqligi va imlo qoidalarining mukammal o'zlashtirilishiga keskin ijobiy ta'sir ko'rsatadi, chunki chiroyli va tartibli yozilgan matn o'quvchining o'z xatolarini tezroq payqashiga va tahlil qilishiga yordam beradi. Ushbu yondashuv dars jarayonining samaradorligini oshirish bilan birga, yosh avlodda o'z ona tiliga, yozuv madaniyatiga bo'lgan hurmat va sadoqat tuyg'usini tarbiyalaydi. Mazkur maqolada ona tili darslarida chiroyli yozuv qoidalarini o'rgatishning pedagogik-metodik asoslari, uning dars unumdorligini oshirishdagi o'rni va bu borada qo'llaniladigan samarali metodlar tahlil qilinadi.

Asosiy qism

Ona tili darslarida chiroyli yozuv qoidalarini o'rgatish shunchaki harflarni chizish emas, balki chuqur psixofiziologik va pedagogik jarayondir. Ilmiy tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, qo'lda qunt bilan chiroyli yozish jarayonida o'quvchining bosh miya yarim pallari faol ishlaydi, mayda motorika (barmoq mushaklari harakati) rivojlanadi va bu bevosita mantiqiy fikrlash hamda nutqning o'sishiga olib keladi. Husnikat darslarida harflarning balandligi, eni va qiyaligini to'g'ri saqlashni o'rganayotgan o'quvchining diqqati bir nuqtaga jamlanadi, natijada unda sabr-toqat, tartiblilik va mas'uliyat kabi muhim shaxsiy fazilatlar shakllanib, ona tili darslaridagi murakkab mavzularni o'zlashtirish ko'rsatkichi keskin oshadi.

Dars samaradorligini ta'minlashda chiroyli yozuv va savodxonlik o'rtasidagi uzviy bog'liqlik g'oyat muhim rol o'ynaydi, chunki harflarni xato va pala-partish yozadigan o'quvchi aksariyat hollarda imlo qoidalarida ham jiddiy xatolarga yo'l qo'yadi. Aksincha, husnikat meyorlariga rioya qilinganda, har bir so'z va bo'g'in ong ostida tahlil qilinib, daftarga tushiriladi, bu esa fonetik va morfologik qoidalarning amalda mukammal mustahkamlanishiga xizmat qiladi. O'qituvchi tomonidan dars jarayonida harflarning ulanish qoidalarini doskada vizual ko'rsatib berilishi va o'quvchilarning har bir harakatni mustaqil takrorlashi darsning interaktivligini oshirib, o'quvchilarda o'z mehnati natijasidan estetik zavq olish tuyg'usini uyg'otadi.

Bugungi ta'lim jarayonida dars samaradorligini yanada yuksaltirish uchun chiroyli yozuv qoidalarini o'rgatishda an'anaviy metodlar bilan birga zamonaviy pedagogik

texnologiyalar va didaktik o‘yinlardan foydalanish kutilgan natijani beradi. Masalan, "havoda yozish", multimediali taqdimotlar orqali harflarning yozilish trayektoriyasini namoyish etish hamda eng chiroyli yozilgan daftarlar ko‘rgazmasini tashkil qilish o‘quvchilarda o‘zaro sog‘lom raqobat muhitini yuzaga keltiradi. Xulosa qilib aytganda, ona tili darslarining har bir bosqichida chiroyli yozuv ko‘nikmalarini izchil rivojlantirib borish o‘quvchilarning nafaqat chiroyli xat sohibi bo‘lishiga, balki dars sifatining tubdan yaxshilanishi va umumiy savodxonlik darajasining keskin ko‘tarilishiga zamin yaratadi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, ona tili darslarida chiroyli yozuv qoidalarini tizimli va izchil o‘rgatish o‘quvchilarning umumiy savodxonligini yuksaltirish va dars samaradorligini keskin oshirishning eng ishonchli poydevoridir. Husnikat ko‘nikmalari o‘quvchilarda nafaqat tashqi estetik go‘zallikni, balki ichki intizom, diqqatni jamlash, mantiqiy fikrlash hamda lingvistik qoidalarni chuqur anglash qobiliyatini rivojlantiradi. Raqamli texnologiyalar hayotimizga shiddat bilan kirib kelayotgan hozirgi davrda qo‘lda yozish madaniyatini saqlab qolish va uni rivojlantirish yosh avlodning intellektual salohiyatini shakllantirishda hamda dars jarayonlarini mazmunan boyitishda muhim pedagogik ahamiyatga ega.

Ushbu metodik yondashuvning ta’lim tizimidagi unumdorligini yanada oshirish uchun ona tili darslarida harflarning ulanishi va yozilish qoidalarini animatsion, multimediali dasturlar orqali vizual ko‘rinishda namoyish etishni kengaytirish maqsadga muvofiqdir. Shuningdek, boshlang‘ich va o‘rta sinf o‘quvchilari o‘rtasida muntazam ravishda husnikat ko‘rik-tanlovlarini o‘tkazish, ijodiy ishlar ko‘rgazmalarini tashkil etish ularda fanga bo‘lgan qiziqishni va ijobiy motivatsiyani yanada kuchaytiradi. Muxtasar aytganda, chiroyli yozuv darslariga alohida pedagogik e’tibor qaratish - ona tilimizning boy imkoniyatlarini o‘quvchilarga mukammal yetkazishning va maktab ta’limi sifatini tubdan yaxshilashning eng samarali omillaridan biri bo‘lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati

1. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2017-yil 6-apreldagi "Umumiy o‘rta ta’lim muassasalarining chet tillar, ona tili va adabiyot fanlari bo‘yicha

chuqurlashtirib o'qitiladigan sinflari faoliyatini tashkil etish to'g'risida"gi 187-sonli Qarori.

2. Abdullayeva, Q., & Yo'ldosheva, M. (2019). *Savod o'rgatish va husniyat darslari metodikasi*. Toshkent: O'qituvchi.
3. G'ulomov, A., & Ne'matov, H. (2012). *Ona tili ta'limi mazmuni*. Toshkent: O'qituvchi.
4. To'xliyev, B., Shamsiyeva, M., & Ziyodova, T. (2021). *Ona tili o'qitish metodikasi*. Toshkent: Innovatsiya-Ziyo.
5. Qosimova, K., Matchonov, S., G'ulomova, X., Yo'ldosheva, Sh., & Sariyev, Sh. (2022). *Boshlang'ich sinflarda ona tili o'qitish metodikasi*. Toshkent: Turon-Iqbol.
6. Azimova, N. (2023). Ona tili darslarida o'quvchilarning grafik ko'nikmalarini shakllantirish va husniyat ustida ishlash. *Zamonaviy Ta'lim*, (4), 22-28.
7. Sayfullayeva, R. (2020). *Hozirgi o'zbek adabiy tili: darslik*. Toshkent: Innovatsiya-Ziyo.
8. Graham, S., & Santangelo, T. (2014). Does handwriting instruction improve handwriting performance, reading, and writing? A meta-analysis. *Educational Psychology Review*, 26(3), 415-440.